

KONKURSNI ZADATAK

KONKURS ZA IDEJNO RJEŠENJE UREĐENJA PARK ŠUME LJEŠKOPOLJSKA GORICA U PODGORICI

Glavni grad Podgorica
Ul. Njegoševa, br. 13, Podgorica
Crna Gora
www.podgorica.me

SADRŽAJ:

| | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. UVOD | 3 |
| 2. PREDMET I CILJ KONKURSA | 3 |
| 3. OPŠTE KARAKTERISTIKE PROSTORA | 4 |
| 3.1. Postojeće stanje, uočeni nedostaci i potencijali prostora | 4 |
| 3.2. Istorijat prostora i graditeljsko nasljeđe | 5 |
| 3.3. Saobraćajne karakteristike prostora | 6 |
| 3.4. Podaci iz prostorno-planske dokumentacije | 7 |
| 3.5. Upoznavanje sa lokalnim prirodnim uslovima i ekosistemom..... | 9 |
| U cilju boljeg razumijevanja prirodnih odlika urbane flore i faune Podgorice, kao i načina pošumljavanja brda Lješkopoljska Gorica, upućujemo učesnike na konkursu na sledeće izvore: .. | |
| 4. KONKURSNI ZADATAK | 10 |
| 4.1. Opšte smjernice | 10 |
| 4.2. Posebni programski uslovi, zaključci i preporuke | 11 |
| 4.2.1. Smjernice i preporuke za saobraćajne površine | 12 |
| 4.2.2. Uslovi za sprovođenje konkursa..... | 12 |
| 4.2.3. Propisi i preporuke za projektovanje..... | 12 |

1. UVOD

Gradonačelnica Glavnog grada Podgorica donijela je Odluku o raspisivanju konkursa za idejno rješenje uređenja Park šume Gorica u Podgorici br. 01-018/21-2027 od 18. marta 2023. godine.

Pravni osnov za donošenje Odluke sadržan je u odredbama člana 54 stav 1 i 4 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“, br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19, 82/20, 86/22 i 4/23), člana 6 Pravilnika o načinu i postupku raspisivanja i sprovođenja javnog konkursa za idejno arhitektonsko rješenje („Sl. list CG“, br. 19/18, 2/24 i 8/24), kao i člana 100 stav 1 tačka 20 Statuta Glavnog grada („Sl. list CG – o.p.“, br. 8/19, 20/21 i 49/22).

Konkurs za idejno rješenje raspisuje se i sprovodi u svemu prema Pravilniku o načinu i postupku raspisivanja i sprovođenja javnog konkursa za idejno arhitektonsko rješenje („Sl. list CG“, br. 19/18, 2/24 i 8/24).

Prostorno-urbanistički plan Glavnog grada Podgorice, do 2025. godine, među osnovnim dugoročnim ciljevima razvoja prostora definiše održiv urbani razvoj, zaštitu biodiverziteta, i ublažavanje uticaja klimatskih promjena. Negativne pojave u prostoru se odnose na formiranje urbanih aglomeracija, degradaciju kulturnog pejzaža i životne sredine, kao i toplotni ekstremi tokom ljetnjih mjeseci, koji utiču na kvalitet života stanovnika u gradu i njegov ukupni društveno-ekonomski razvoj.

Predmetni konkurs je rezultat potrebe da se kroz inovativna pejzažno-arhitektonska rješenja dobije vizija transformacije neiskorišćenog prostora u Park šumu Gorica, kao važnog dijela zelene infrastrukture Glavnog grada, koja predstavlja osnov za adaptaciju na klimatske promjene, uspostavljanje ekološke stabilnosti, i podizanje kvaliteta života svih stanovnika Podgorice.

2. PREDMET I CILJ KONKURSA

Predmet konkursa je izrada idejnog rješenja Park šume Gorica u Lješkopolju u Podgorici.

Primarni cilj konkursa je da se dobije najbolje idejno pejzažno-arhitektonsko rješenje Park šume Lješkopoljska Gorica, koje će predstavljati osnov za dalju izradu glavnog projekta.

Od idejnih rješenja na konkursu se očekuje:

- **Naglašen aspekt ekologije** – fokus je na dizajnu koji se oslanja na prirodu, osiguravajući da buduća Park šuma podstiče biodiverzitet i unaprjeđuje zdravlje ekosistema. U dizajniranju parka prioritet dati obnovi i uspostavljanju lokalne flore i faune, doprinoseći očuvanju prirode i poboljšanju kvaliteta života u gradu;
- **Integracija sa prirodnim pejzažem** – naglasiti vezu Park šume sa okolnim pejzažem, uzimajući u obzir topografiju, blizinu rijeke, okolnih brda, i urbano tkivo. Važno je identifikovati sve potencijalne pješačke i prirodne veze za razvoj mreže

staza i zelenih koridora. Projektovati vizure koje omogućavaju doživljaj prirodnog i urbanog pejzaža Podgorice;

- **Fokus na održivost i klimatske promene** – kroz strategije održivosti, rješenja zasnovana na prirodi i zelenu infrastrukturu ublažiti i prilagoditi se na efekte klimatskih promjena, kao što je urbano ostrvo toplote;
- **Identitet i program Park šume** – dizajnirati fleksibilan i prilagodljiv prostor za različite aktivnosti i događaje tokom cijele godine. Ne planirati elemente koji odvrćaju od ekološkog fokusa kao što su preprogramirane atrakcije i vještačke strukture. Umjesto toga predvidjeti aktivnosti koje podrazumijevaju dublju povezanost sa prirodom, podržavaju lokalni ekosistem i poštuju kulturno nasleđe;
- **Angažovanje zajednice** – podržati uključivanje lokalne zajednice i društvenu koheziju kroz inkluzivni dizajn, koji odgovara različitim grupama korisnika, bez obzira na porijeklo, status i godine. Predvidjeti sadržaje koji omogućavaju edukativne i kulturne događaje i promovišu ekološku svijest.

Od učesnika se očekuje vizija transformacije predmetnog prostora u prirodnu oazu, koja manifestuje savremeni pejzažno-arhitektonski pristup, u cilju obnove prirodne i ekološke harmonije u urbanom okruženju, i adaptacije na klimatske promjene.

Podizanje Park šume Lješkopoljske Gorice ima za cilj uspostavljanja jedinstvenog Sistema zelenila Podgorice i jačanju zelene infrastrukture grada. Takođe, idejno rješenje treba da posluži kao model za promišljanje daljih projekata pošumljavanja urbanih prostora i čuvanja postojećih šuma u Podgorici, ali i čitavoj državi.

3. OPŠTE KARAKTERISTIKE PROSTORA

Granica zahvata data je na geodetskoj podlozi u konkursnom materijalu. Površina zahvata budućeg parka iznosi cca 35 ha, a obuhvata sljedeće kat. parcele: 2107, 2108, 2109, 2129/1, 2129/2, 2130/1, 2131/1, 2131/2, 2132/2, 2133/2, 2139/2, 2189, 2191/1, 2191/2, 2191/4, 2192/1, 2192/2, 2192/3, 2355/2 KO Donja Gorica.

3.1. Postojeće stanje, uočeni nedostaci i potencijali prostora

Lješkopoljska Gorica se nalazi u jugozapadnom dijelu Podgorice i od centra grada je udaljena cca 5km. Sa istočne strane lokacija je definisana rijekom Moračom i bulevarom 21. maj, na južnoj i jugozapadnoj strani brda je naselje Donja Gorica, dok je na sjeveru i sjeverozapadu naselje Gornja Gorica. Geomorfološki gledano Gorica je brdo ili hum koje se prostire u pravcu sjeverozapad - jugoistok u dužini od oko 1km. Predstavlja uzvišenje u obliku brežuljka od krečnjaka, koje se diže sa uravnjenog dna Zetske ravnice, što omogućava veliku preglednost okolnih terena sa lijepim vizurama na grad sa okolinom. Najviša tačka u okviru zahvata je na 103mnv, dok je teren u podnožju brda na visini između 35 mnv i 39 mnv. Površina zahvata iznosi 35,03ha.

Brdo je hidrološki suvo bez prisustva izvora na topografskoj površini. Prema PUP-u Glavnog grada Podgorice do 2025. godine, područje zahvata pripada tipu predjela 2 - Ravničarski predio sa istočnim brdima. Prema dominantnim strukturnim elementima (geomorfološke, hidrološke, vegetacijske odlike) i načinu korišćenja zemljišta (kulturni obrazac), prostor zahvata pripada podtipu 2.4 - Urbano jezgro.

U biljnogeografskom pogledu Podgorica se nalazi u zoni termofilne submediteranske listopadne vegetacije u kojoj dominira zajednica grabića i kostrike (*Rusco-Carpinetum orientalis*). Kao posljedica visokog stepena degradacije ove zajednice razvile su se rijetke i niske šikare i šiblji koje se diferenciraju na tri subasocijacije: punicetosum u kojoj preovlađuje šipak (*Punica granatum*), paliuretosum gdje dominira drača (*Paliurus spinachristi*) i quercetosum macedonicae sa dominacijom makedonskog hrasta (*Quercus macedonicae*).

Postojeća prirodna vegetacija u zahvatu je sekundarnog porijekla. Predstavljena je zajednicom čubre i ofresine (*Satureia subspicata-Poa bulbosa*). To su suve livade tzv. utrine sa siromašnim kserotermnim biljnim pokrivačem. Potencijalna prirodna vegetacija pripada šumama makedonskog hrasta. Padine u podnožju brda su nešto primjetnije obrasle niskom vegetacijom makije i pojedinačnim stablima dok se sa povećanjem nadmorske visine smanjuje pokrivenost vegetacijom svodeći se na livadsku prizemnu vegetaciju.

Zemljište je eutrično smeđe, plitko do srednje duboko, skeletno, lakog mehaničkog sastava. Ekološko proizvodna vrijednost zemljišta je mala zbog male moćnosti (10 - 25 cm) i velike propusnosti.

3.2. Istorijat prostora i graditeljsko nasljeđe

Predmetni zahvat je mahom neizgrađen prostor. Na najvišoj tački brda nalazi se poluukopan betonski objekat i antenski stub. Na jugozapadnoj padini brda, a u zahvatu konkursa, evidentirano je nekoliko bespravni objekata individualnog stanovanja sa pomoćnim objektima. Uz jugozapadnu granicu zahvata nalazi se groblje. Dominantan tip gradnje u kontaktnoj zoni su individualni stambeni objekti niže spratnosti. Na sjeverozapadnoj strani nalazi se crkva Svetog velikomučenika Georgija, podignuta 1907. godine.

U okviru zahvata, kao i u neposrednoj okolini ne postoje zakonom zaštićena kulturna dobra, međutim na lokaciji i u kontaktnoj zoni evidentirana su tri dobra (koja nemaju zvaničan status zaštite), i to: „Tumul na brdu Gorica“, „Crkva Svetog Kirika i Julite“ i „Lokalitet Grot“.

- Tumul na brdu Gorica

Na jugozapadnoj padini brda Gorica nalazi se kameni tumul prečnika 10 metara. Tumul, gomila, mogila, kurgan (lat. tumulus, i, m.) je karakterističan nadgrobni spomenik nastao nasipanjem materijala iznad jednog ili više grobova, tako da se formira humka najčešće kružne osnove. Prvi ovakvi objekti na našem području i okruženju javljaju se u neolitu da bi u bronzanom i gvozdenom dobu postali dominantan oblik sahranjivanja, traju kroz antički period, odnosno period rimske dominacije, a mogu se sresti i u kasnijim epohama, pa i srednjem vijeku. Humke nekad sadrže samo jedan grob, ali češće više grobova iz različitih

perioda. Prema dimenzijama, tumul na brdu Gorica pripada kategoriji tumula srednje veličine i predstavlja tumul sa kamenim plaštom.

- Crkva Svetog Kirika i Julite

Na obroncima brda Gorica, iznad aktivnog groblja nalazi se crkva Svetog Kirika i Julite. Po tvrdnji mještana, crkva je podignuta u XVII vijeku. U pitanju je manja jednobrodna crkva, dimenzija 5 x 7 metara, sa polukružnom apsidom. Sa sjeverne strane nalazi se prozor u obliku niše. Crkva je zidana u malteru od pritesanog kamena.

- Lokalitet Grot

Na imanju porodice Mugoša nalaze se ostaci arhitekture, koji su bili predmet zaštitnih arheoloških istraživanja. U temeljnoj zoni su zidovi rađeni hidromalterom, a neznatni nalazi ulomaka keramike ukazuju da se radi o objektu tipa Villa rustica iz IV vijeka n.e. Sjeverni i sjeveroistočni dio građevine oblika su ćiriličnog „Г“ slova, sa atrijumom i bazenom u kojem je prilikom istraživanja pronađen sloj sa fragmentima trbuha manjih posuda, amfora i nekoliko fragmenata terra sigilate. Na zidnim površinama konstatovani su tragovi bojenog maltera.



Prikaz značajnih objekata na samoj lokaciji i kontaktnoj zoni

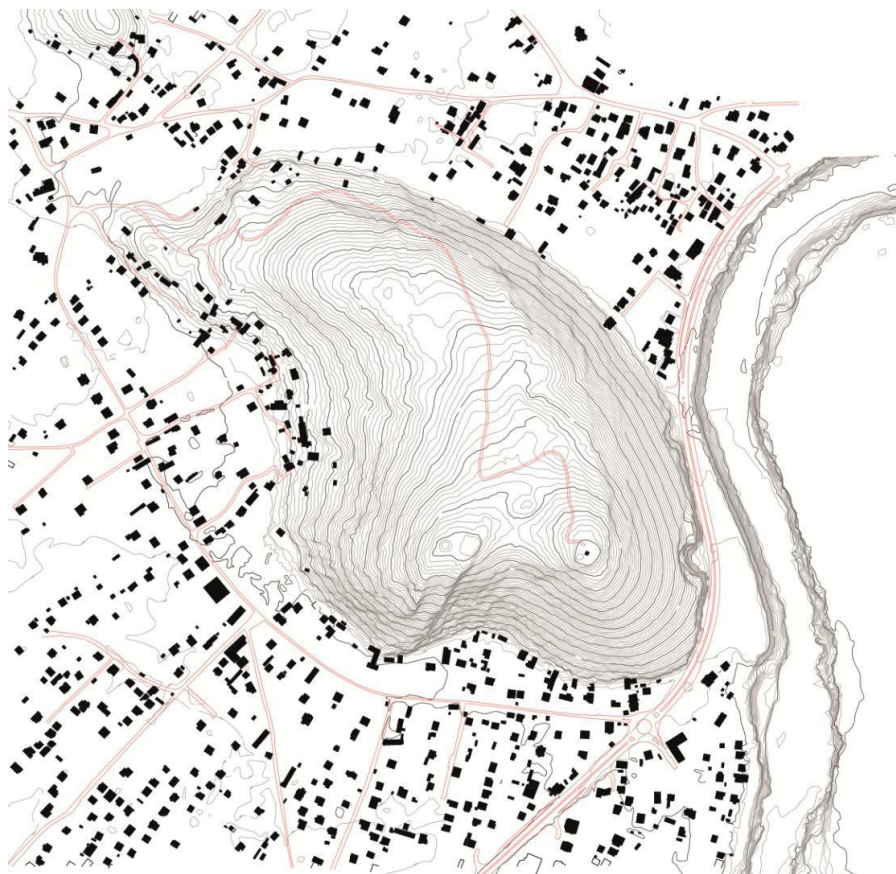
1. - Crkva Svetog velikomučenika Georgija
2. - Crkva Svetog Kirika i Julite
3. - Groblje
4. - Arheološki lokalitet Grot
5. - Tumul na brdu Gorica

3.3. Saobraćajne karakteristike prostora

Kolski pristup lokaciji je trenutno jedino moguć sa sjeverozapadne strane, iz Lješkopoljske ulice. Na samoj lokaciji postoji samo jedna improvizovana staza - put prosječne širine 3m, koja vodi od podnožja do najviše tačke brda u dužini nešto većoj od jednog kilometra.

Predmetni prostor je preko ulica Lješkopoljske sa južne strane, Vojvođanske i ul. Miloja Pavlovića sa sjeverne strane, povezan na magistralni put M2.3 Podgorica – Cetinje, odnosno Bulevar 21. maj. Iako zapadnom granicom zahvat tangira pomenuti bulevar, lokacija nije sa istim direktno saobraćajno povezana. Važećim planskim dokumentom DUP „Gornja Gorica 1“ predviđena je izgradnja saobraćajnice duž sjevero-istočne strane brda, od Bul. 21. maj do Vojvođanske ulice (prikazana u grafičkom dijelu dokumentacije).

U blizini lokacije nalazi se više autobuskih stajališta različitih linija gradskog i prigradskog javnog prevoza. Najbliže stajalište je u Vojvođanskoj ulici, uz dvorište crkve Svetog velikomučenika Georgija i pripada prigradskoj liniji br. 54B. Na raskrsnici Vojvođanske ulice i ulice Miloja Pavlovića nalazi se najbliže stajalište gradske linije br. 5, a na Bulevaru 21. maj, u blizini kružne raskrsnice sa Lješkopoljskom ulicom, nalazi se stajalište gradske linije br. 8. Zahvat tangira i linija gradskog prevoza koja povezuje Donju Goricu sa Rogamima. U blizini lokacije za sada nema izvedenih biciklističkih koridora.



Prikaz topografije sa dispozicijom objekata i saobraćajnica u kontaktnoj zoni

3.4. Podaci iz prostorno-planske dokumentacije

Predmetna lokacija se nalazi u okviru DUP-a*** „Donja Gorica“ koji je trenutno u izradi i u fazi je izrade nacrtu plana.

Prema smjernicama PUP-a* Glavnog grada Podgorica (Sl. list CG – o.p., br. 6/14),

predviđeno je da pojedine sadržaje gradskog centra preuzmu lokacije uz bulevar 21. maj. PUP posebno predviđa smjernice za reviziju planskih dokumenata, kao i normativi i standardi za realizaciju određenih programa i namjenu površina.

Predmetni prostor pripada zahvatu Generalnog urbanističkog rješenja Podgorice (GUR**) i planskoj cjelini Donja Gorica. Osim postojećih površina za stanovanje, predviđene su i nove namjene površina u Donjoj Gorici uz magistralni put Podgorica - Cetinje. Ovim prostorno – urbanističkim planom prostor nekadašnjeg rasadnika je prenamijenjen iz stambenih površina u površine za centralne djelatnosti CD. Na velikim površinama je predviđena mješovita namjena MN i to uz magistralni put Podgorica-Cetinje u pojasu 100m sa obje strane magistrale.

Iz navedenog se može zaključiti da postoje planske pretpostavke za podizanje nivoa urbaniteta u neposrednoj kontaktnoj zoni predmetne lokacije

Prema popisu iz 2011. godine na prostoru planske cjeline Donja Gorica živjelo je 5.244 stanovnika, projekcijama iz PUP-a Glavnog grada do 2025. godine pretpostavlja se da će na ovom području doći do porasta broja stanovnika na 7.409 stanovnika. Treba uzeti u obzir da se predmetna lokacija nalazi na perifernom dijelu planske zone i da istoj gravitira stanovništvo iz kontaktnih planskih zona.



Prikaz lokacije u GUR-u, prilog - Detaljna namjena površina

* PUP – Prostorno - urbanistički plan opštine (tip prostorno-regulacionog plana teritorije opštine)

** GUR – Generalna urbanistička razrada (dio PUP-a sa detaljnijom organizacijom i uređenjem prostora, mogućnostima korišćenja i namjenama površina za teritorije centra ili centara opštine)

*** DUP – detaljni urbanistički plan (regulacioni plan naselja ili dijelova naselja na području PUP-a)

Pomenutim nacrtom DUP-a „Donja Gorica“, koji je u izradi, u dijelu koji se odnosi na preporuke za pejzažnu arhitekturu definisane su smjernice za podizanje park šume na predmetnom prostoru kroz poboljšanje sanitarno-higijenskih i mikroklimatskih uslova , unaprjeđenje estetske vrijednosti degradiranog pejzaža i stvaranje uslova za aktivnu i pasivnu rekreaciju stanovnika naselja i okoline.

Ovdje su parcijalno uključene Smjernice za pejzažnu arhitekturu iz Detaljnog urbanističkog plana u vezi sa procesom pošumljavanja:

- minimum 95% površine parcele treba da je pod zelenilom
- očuvanje karaktera predjela i zabrana krčenja prirodne vegetacije
- formirati slobodne zasade drveća i žbunja, izražene spratnosti
- podizanje mješovite šume, grupimičnog tipa; izbjegavati stvaranje monolitnih;
- za pošumljavanje maksimalno koristiti autohtone drvenaste vrste
- upotreba pionirskih žbunastih vrsta (*Juniperus oxycedrus*)
- za ozelenjavanje koristiti autohtone vrste drveća i žbunja koje su edifikatori prirodne potencijalne vegetacije (*Quercus trojana*, *Q. pubescens*, *Fraxinus ornus*, *Celtis australis*, *Carpinus orientalis*, *Amygdalus webii*, *Acer monspessulanum*, *Tilia cordata*, *Crataegus monogyna*, *Cotinus coggygia*, *Punica granatuma* i dr.) kao i odomaćene alohtone vrste (*Pinus pinea*, *Cupressus sempervirens*)
- alepski bor (*Pinus halepensis*) i čempres (*Cupressus sempervirens*) koristiti kao "predkulture" tj. kao pionirske vrste koje bonificiraju zemljište čime se stvaraju povoljniji životni uslovi za sadnju i kultivisanje drugih vrsta kao i za progresivni razvoj vegetacije ka klimatogenoj zajednici datog staništa
- koristiti rasadnički pravilno odnjegovane i zdrave sadnice, standardnih mjera, sa busenom
- izgradnja i uređenje staza, odmorišta i platoa od prirodnih materijala (kamen, obluci, drvo, zemlja)
- obezbijediti tehničku vodu za zalivanje i protivpožarnu zaštitu (bunari/hidrantski sistem)

3.5. Upoznavanje sa lokalnim prirodnim uslovima i ekosistemom

U cilju boljeg razumijevanja prirodnih odlika urbane flore i faune Podgorice, kao i načina pošumljavanja brda Lješkopoljska Gorica, upućujemo učesnike na konkursu na sledeće izvore:

<https://sekretariat-za-ppor.podgorica.me/wp-content/uploads/2023/08/studija-gorica-maj-2022.pdf>

https://www.researchgate.net/publication/281272638_The_Urban_Flora_Of_Podgorica_Montenegro_SE_Europe_Annotated_Checklist_Distribution_Atlas_Habitats_AndLife-Forms_Taxonomic_Phytogeographical_And_Ecological_Analysis

Studija zaštite za Park šumu Gorica u centru Podgorice je na lokalnom jeziku i predstavlja dobar izvor podataka o uspostavljenom ekosistemu u urbanom jezgru Podgorice kroz dugogodišnji proces pošumljavanja.

Izvor meteoroloških podataka za Podgoricu:

<https://www.meteo.co.me/page.php?id=41>

4. KONKURSNI ZADATAK

4.1. Opšte smjernice

Projektnim zadatkom predmetna lokacija se definiše kao park šuma naglašene prirodne komponente koja transformiše prostor u bogat, dominantno šumski ekosistem koji se integriše sa okolinom i obogaćuje odgovarajućim sadržajima omogućavajući simbiozu prirode i čovjeka u urbanoj sredini.

Primarnim zadatkom se smatra očuvanje i unaprjeđenje ekosistema postupkom pošumljavanja. Ovim se definiše indentitet prostora kao šume i u prvi plan stavlja prirodni ambijent podređujući intervencije tom cilju u dijelu programa i dizajna. Projektom dati jasne smjernice za postupak pošumljavanja prostora sa prvenstvenim osloncem na lokalnu floru. Spisak vrsta dat je u prethodnom dijelu zadatka, kao i izvori za upoznavanje sa prirodnim uslovima lokacije. Potrebno je istražiti metode pošumljavanja i uspostavljanja šumskog ekosistema (Miyawaki metoda i sl.). Kroz dizajn pokazati poznavanje autohtonih biljnih zajednica koje će izdržati klimatske promjene i potencijalne promjene klimatskih zona. Prikazati faznost procesa pošumljavanja u skladu sa programskim i ekološkim razvojem Park šume Gorica.

Preporuke za strategije održivosti uključuju, i ne ograničavaju se na: upravljanje atmosferskim vodama i sakupljanje kišnice, kao i energetske efikasno osvetljenje.

Dizajn elemenata i odabir materijala treba da odražava osjećaj bezvremenosti i naglašava ljepotu prirodnog svijeta.

Rješenja temeljiti na odnosu lokacije sa bližim i daljim okruženjem, naročito rijekom, okolnim brdima i planinama. Prepoznati vizure koje definišu ovu lokaciju i omogućavaju novi doživljaj grada i prirode koja ga okružuje.

Izvršiti zoniranje park šume na način da se planirani programski sadržaji koncentrišu na jednoj ili dvije lokacije unutar parka, omogućavajući da se ostatak zahvata doživi kao potpuno prirodno okruženje. Prilikom odabira sadržaja voditi računa da isti omogućavaju aktivnosti koje podržavaju zajedno ekosistem i ljudsku aktivnost. Izbjegavati sadržaje koji „preaktiviraju“ prostor poput skejt parka, avanturističkog parka i sl. Poželjni sadržaj je kafe/restoran kao i pozornica za organizaciju kulturnih dešavanja. Prostori za edukativne aktivnosti su obavezni u okviru kojih je moguće predložiti i manji centar za prirodu fokusiran na autohtone šumske vrste, pošumljavanje i biodiverzitet. Takav objekat bi mogao biti važan katalizator promjena pokrenutih izgradnjom ovog parka.

Posebnu pažnju obratiti na formiranje mreže staza kojom se obezbjeđuju povezivanje svih sadržaja, laka preglednost i orijentacija. Staze pozicionirati kroz raznovrsne, privlačne djelove i omogućiti neprekidne kružne maršrute kroz park. Najpogodnija dužina trase je od 30 min sporog hodanja. Kompoziciono rješenje prilagoditi urbanističkoj postavci okolnog

prostora. Neophodno je povezati mrežu staza sa prilaznim putevima, otvoriti ili zatvoriti vidike zavisno od kvaliteta vizura i namjene kontaktne zone. Kompoziciono rješenje staza koncipirati na osnovu svestranog proučavanja klimatskih i drugih prirodnih uslova, pravaca masovnog kretanja posjetioca, karaktera zoniranja, a takođe i rasporeda postojećih struktura i vegetacije. Cilj je pronalaženje najracionalnijih rješenja planiranja mreže parkovskih puteva i staza. One treba da pravilno raspoređuju posjetioce po cijeloj teritoriji parka, bez tranzitnog kretanja kroz pojedine zone. Širine i nagibe staza prilagoditi kretanju svih kategorija korisnika poštujući *Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom („Sl. list CG“, br. 48/13, 44/15)*. Treba imati u vidu da su putevi i staze dekorativan element parka, kao i da su namijenjene razgledanju parka, pa kompozicionim rješenjem treba obezbijediti i sagledavanje najinteresantnijih pejzaža.

Pravilno rasporediti dovoljan broj odmorišta za kratkotrajno ili dugotrajno zadržavanje i odmaranje pješaka. Prostorni raspored prilagoditi namjeni prostora, trajanju zadržavanja, starosnoj i socijalnoj strukturi korisnika, mikro-klimatskim uslovima, ambijentalnim i drugim vrijednostima. Za sjedenje planirati tople i postojeane materijale koji osiguravaju udobnost i sigurnost korisnika. Sjedenje orijentisati prema atraktivnim sadržajima i omogućiti ostvarenje socijalnih kontakata. Materijale i dizajn prilagoditi prirodnom okruženju, težeći dugotrajnosti i osjećaju bezvremenosti. Na svim mjestima zadržavanja i na odgovarajućim lokacijama uz staze postaviti dovoljan broj kanti za otpatke. Na ulazima u park kao i na mjestima unitar zahvata predvidjeti postavljanje informativnih tabli. Bitan aspekt uređenja je osvjetljenje koje treba planirati u skladu sa namjenom i uslovima mikro lokacija u okviru park šume. Prilikom planiranja rasvjete primjenjivati principe kojim se smanjuju negativni efekti po ekosistem (niska instalacija rasvjetnih tijela, usmjereno osvjetljenje, boja svjetlosti...). Kompletna urbana oprema treba da omogući racionalno, inovativno, funkcionalno i dinamično korišćenje prostora. Dizajn elemenata urbanog mobilijara treba da bude funkcionalan, uniforman i prepoznatljiv u savremenom arhitektonskom izrazu. Za urbanu opremu, koji zahtijeva korišćenje električne energije, razmotriti upotrebu novih tehničkih i tehnoloških rješenja, posebno u smislu potrošnje energije iz obnovljivih izvora.

U okviru zahvata definisati biciklističke i trim staze koje mogu biti trasirane posebno ili uz pješačke staze. Prilikom planiranja staza posebno voditi računa o protivpožarnom aspektu.

4.2. Posebni programski uslovi, zaključci i preporuke

Pejzažno – arhitektonskim rješenjem dati predlog objekata za sadržaje komplementarne dominantnoj namjeni prostora, a u skladu sa prostornim mogućnostima. Predlažemo razmatranje sljedećih sadržaja bez ograničavanja na nabrojane:

- Ljetnja scena za predstave, prikazivanje filmova, koncerte...
- Komercijalni sadržaj (kafe bar, restoran, suvenirnica)
- Igralište za eksperimentisanje i senzorno igralište
- Teretana na otvorenom
- Manji botanički vrt za edukativne svrhe

- Terapijski vrt
- Toaleti

Autorima se ostavlja mogućnost dizajniranja umjetničkih instalacija (skulpture, instalacije, mozaici, murali, land art...) u svrhu kreiranja posebnog identiteta prostora.

4.2.1. Smjernice i preporuke za saobraćajne površine

Saobraćajno rješenje će u velikoj mjeri odrediti način korišćenja predmetnog prostora. Imajući u vidu namjenu koja isključuje motrni saobraćaj osim za interventna vozila. S obzirom na to da je lokaciji trenutno moguće prići samo sa jedne strane, od učesnika na konkursu se očekuje da ponude saobraćajno rješenje koje će obavezno podrazumijevati najmanje još jednu pristupnu tačku i to, po mogućnosti sa Bulevara 21. maj. Razmotriti pozicioniranje i treće pristupne tačke sa jugozapadne strane brda, pored postojećeg groblja. U blizini ulaza predvidijeti odgovarajući broj parking mjesta. U te svrhe moguće je koristiti površinu između Bul. 21. maj i obale rijeke Morače (kat. parcele br. 2192/2, 2192/3 KO Donja Gorica). Ukupan kapacitet parkiranja planirati za minimum 115 vozila, u naprijed predloženim zonama a na državnom / gradskom zemljištu.

4.2.2. Uslovi za sprovođenje konkursa

Konkurs se raspisuje u skladu sa Pravilnikom o načinu i postupku raspisivanja i sprovođenja javnog konkursa za idejno arhitektonsko rješenje („Sl. list CG“, br. 19/18). Predajom rada svaki učesnik prihvata propozicije ovog konkursa.

4.2.3. Propisi i preporuke za projektovanje

Prilikom projektovanja neophodno je poštovati odredbe sljedećih propisa:

- Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“, br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19, 82/20, 86/22 i 4/23);
- Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom („Sl. list CG“, br. 48/13 i 44/15);

kao i drugim propisima koji regulišu izgradnju objekata.

U procesu projektovanja se preporučuje korišćenje i *Priručnik za planiranje javnih prostora u Crnoj Gori* (Ministarstvo održivog razvoja i turizma Crne Gore, Podgorica, Crna Gora, 2015. <https://mrt.gov.me/rubrike/publikacije/155472/Prirucnik-za-planiranje-i-uredjenje-javnih-prostora-u-CG.html>).